

Porrò S. Joannes dicit esse, non novum canticum, sed quasi novum: nimurum ipsum comparat ad communem omnibus sanctis gloriam, et sic non est novum, sed dumtaxat quasi novum, quia non est nisi quoddam ejus additamentum.

Hi empti sunt ex hominibus, primitia Deo et Agno; hoc est, Deus per misericordiam suam illos de medio peccatorum atque idololatrarum eripuit; et à periculis et communis contagione preservavit, eosque in hereditatem praecelaram atque distinctam sibi elegit. *Primitia ea dicuntur nonnunquam,* que in re quavis optima sunt et praestantissima; quo sensu Jeremias, cap. 2, v. 5, ait Israel Domino fuisse dedicatum veluti primitis: *Sanctus Israel Domino, primitia frumentum ejus.* Itaque sicut Israel pro omnibus gentibus fuit electus et dilectus Deo, cùque oblatus quasi primis predixerant. Ait autem quid quicunque bestiam adoraverit, vel in se illius characterem accepit, v. 10, *bibet de rino ira Dei...., et cruciabitur igne et sulphure in inferno, in conspectu angelorum suorum, et ante conspectum Agni.* Agnos corum iudex erit, angeli erunt supplicii spectatores, demones vero ministri. Ille opponit vinum ire Dei, calici quem Babylon anariorum suis bibendum dedit. Qui iberoit ex calice Babylonia, calice ire Dei inebriabutur.

Vers. 9:

Tertius angelus explicat ea que duo priores predixerant. Ait autem quid quicunque bestiam adoraverit, vel in se illius characterem accepit, v. 10, *bibet de rino ira Dei...., et cruciabitur igne et sulphure in inferno, in conspectu angelorum suorum, et ante conspectum Agni.* Agnos corum iudex erit, angeli erunt supplicii spectatores, demones vero ministri. Ille opponit vinum ire Dei, calici quem Babylon anariorum suis bibendum dedit. Qui iberoit ex calice Babylonia, calice ire Dei inebriabutur.

QUESTIO II.

De quibusdam aliis hoc caput concernentibus.

Vers. 6: *Et vidi alterum angelum volantem per medium cali, habentem Evangelium aeternum.* Post persecutorum interitum, et idolatrie exodium nihil aliud restabat, nisi ut Iesu Christi Evangelium regnaret, per omnem terram annuntiaretur, et ultio repeteretur ob effusum martyrum sanguinem. Hoc autem annuntiat angelus qui hic apparet. Gerit Evangelium aeternum, ad finem usque seculorum duraturum; quia in re, et a lege Mosis distinguitur, qua ab Messianis usque tantum duravit, et ab inani gentilium religione, in omnibus terrarum plagijs jamjam delendâ atque exterminanda.

Vers. 7: *Timent Dominum...., quia venit hora iudicii ejus.* Gentiles populi, qui hactenus in ignorantia caligine et Dei contemptu vivissemus, incipiunt illum timerre, adorare, amare, nisi omne justitiae illius pondus subire velitis. Propè est ut percutiat; sed antea minas intentat, ut ictus evitandi vobis tempus suspedeat.

Vers. 8: *Alius angelus secutus est dicens: Cecidit, cecidit Babylon illa magna;* id est, exodium jam decreta est, jam certus est ejus iteritus; Deus enim sententiam in eam pronuntiavit. Babylonis nomine Roma intelligit, à barbaris populis qui Romanum imperium invaserunt, oppugnat, et ab Alario captata atque direpta. S. Joannes hic aliquid ad illa Jeremia verba, cap. 51, v. 8: *Subito cecidit Babylon et contraire est;* vel ad illa Isaiae cap. 21, v. 9: *Cecidit, cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum ejus contrita sunt in terram.* Babylonia nondum ceciderat, quando propheta illi ita loquebatur; sed illius exodium in decreto Dei jam erat constitutum. Idipsum hoc in loco dicendum de Roma, idolorum cultui mancipata, et quae fidèles persecutur. Illius uiri et idolatrie eversionem in aeterno Dei iudicio jam decretam esse, et nunc instare, hic prædictus angelus. Prædictionis hujus eventus planissimè videbitur cap. 17 et 18.

Quae a rino ira fornicationis sua potavit omnes gentes. Propinavit illa omnibus gentibus calicem ira Dei, que sita est pena prostitutionis, et idolatrias, in quā illos impulerat. In se ipsam omnesque sceleris sui participes Domini ultionem pertraxit.

Vers. 9: *Tertius angelus explicat ea que duo priores predixerant.* Ait autem quid quicunque bestiam adoraverit, vel in se illius characterem accepit, v. 10, *bibet de rino ira Dei...., et cruciabitur igne et sulphure in inferno, in conspectu angelorum suorum, et ante conspectum Agni.* Agnos corum iudex erit, angeli erunt supplicii spectatores, demones vero ministri. Ille opponit vinum ire Dei, calici quem Babylon anariorum suis bibendum dedit. Qui iberoit ex calice Babylonia, calice ire Dei inebriabutur.

Vers. 14: *Ecce nubes candidam.* Ecce divini iudicii apparatum, et præludia ejus ultionis de qua supra fuit sermo. Apparet Iesu in nubibus quendam modum sep̄ in Evangelio premonuit se venturam ad ultionem suam exercendam. *Habentem... in manu sud faciem acutam.* Proxime Domini ultimo v. 14 et seq. nobis exhibetur sub imagine messis ante vindictam; que figura spūd prophetas est familiaris; Joel, 5, v. 13: *Mittite falces, quoniam maturavit messis; venite et decidite, quia plenum est torcular, exuberant torcularia.* Vide et Jeremias, Thren. 1, v. 15.

Vers. 16: *Demessa est terra; Romanum imperium vastatum est, Roma capita et directa ab Alario et his qui cum illo venerant, anno 410.*

Vers. 17: *Et alius angelus exiit de templo...., habens ipsa falcam acutam.* Per hanc falcam significatur, capta Româ, adhuc superesse alium imperii Romani casum. Et hinc, v. 18: *Alius angelus exiit de altari, qui habebat potestatem super ignem.* Angelus ignis significat angelum beli et divinæ altioris ignem latè in omnes gentes effundenter. Nihil in Scripturis magis commune quam bellum iramque Dei ignis nomine exhibere. *Mitte falcem tuam...., quoniam matura sunt.* Incipe uam secare; jam enim matura est. Replevit Roma mensuram scelerum suorum, ire tempus advenit. Missa fuit falsa, v. 19. Uva cassa fuit, et in torculari ire Dei collecta. Romanum imperium sensit ulionem quam Deus contra idolatria reliquias exercuit. Porrò id videtur implenum, dum, anno 451 et 452, Attila, Hunnorum rex, et cognomento *Flagellum Dei*, septingenta hominum milia in aciem ducent, Italianum pluresque alias provincias vastavit; magna conserua adeo horribilis, ut ei vix per illa veterum fuerit alia. Fuisse sanguinolentissimum, inde sat

sunt in terram. Babylonia nondum ceciderat, quando propheta illi ita loquebatur; sed illius exodium in decreto Dei jam erat constitutum. Idipsum hoc in loco dicendum de Roma, idolorum cultui mancipata, et quae fidèles persecutur. Illius uiri et idolatrie eversionem in aeterno Dei iudicio jam decretam esse, et nunc instare, hic prædictus angelus. Prædictionis hujus eventus planissimè videbitur cap. 17 et 18.

CAP. XV. XVI.

Ieunes in celo videt septem angelos habentes septem plagas novissimas. Videlicet et sanctos qui vicecent bestiam, cantantes caniculum Moysi et canticum Agni. Septem angelis de templo exiunt, et ordine quisque suo phialas suas in terram, mare, flumina, etc., effundunt, ac totidem plagis saviosissima bestiae sectatores feruntur.

QUESTIO UNICA.

Quoniam impleta sunt illi que hic narratur de septem plagiis novissimis, phialis effusio in terram, etc.

Cap. 15, v. 1: Et vidi.... angelos septem, habentes plaga septem novissimas. Angelis isti erant ire divine ministri, atque percussuri erant Romanum paganismum, que nolari sanctos fuerat persecuta, coruque sanguinem effundat. Iste plague dicuntur novissime, quia erant ultima Dei flagela quibus percutientium erat Romanum imperium idolatricum. Et idē subjunxitur: *Quoniam in illis consummata est ira Dei.*

Vers. 2: Apertum est templum tabernaculi testimoniū in celo. S. Joannes ea que in celo vidit describit juxta exemplar corum quo in templo Jerosolymitanum videlicet. Porrò tabernaculum testimoniū videntur hic designare eam templo partem quae appellatur *Sanctum sanctorum*, in qua erat arca foderis, ubi majestas Domini residebat, et de propitiatorio oracula reddebat.

Vers. 6: Et exierunt septem angeli, nimurum est Sancto sanctorum, tanquam a prospectu majestatis Dei, habentes septem plagas, iussi Dei in Ecclesia persecutores effundentes. Vestiti lino mundo et candido, veluti sacerdoti, dum ministriabant in templo. Vests have significat puritate intentionis et animi candorem quo angelii divina justitiae penas exercutant, aliter longè quam homines, qui quando secundum divinas leges de peccatoribus penas sumunt, ira, odio et aliis nigris affectibus, quos permiscent, munditudinem et candorem intentionis subinde committant.

Vers. 7: Et unum de quatuor animalibus, cui formasse reliqua tria animalia hoc commiserant, quia omnium quatuor evangelistarum idem est Evangelium, sive quatuor libri unius Evangelii. Alii unum accipiunt per primo, uti sexpè accipiunt apud Hebrewos. *Primam autem animal simile erat leonem;* ut dicitur sup. cap. 4. *Dedit septem angelis.* Deus ministerius unus evangelistarum utitur in distributione philarum et piegarum infligendarum peccatoribus, quia peccata quae vindicantur sunt contra legem evangelicam scriptam et mundo promulgatam à quatuor

evangelistis; aut, ut alii volunt, à primo evangelista per leonem figurato, quia hoc animal naturâ suâ maximè iracundum et vindicativum est. *Septem phialas ueras plenas iracundiae Dei,* hoc est, variis plagiis referatas, quas ad uniuersusque phiale effusionem Deus supra sectatores bestie effundet. Phiale igitur iste significant justa iudicia Dei, in quibus penas peccatoribus à Deo statute continentur, donec eas supra ipsos effundat.

Porrò de tempore quo ista penas fuerint inflicta, duce celebrioris circumferuntur sententia: nimuruna D. Bossuet, altera D. Calmet. Et quia utraque non carat sui probabilitate, idē etiam utramque distinctis paragraphis proponemus. Sit igitur

§ 1. Proprietas sententia D. Bossuet.

*Resp. et dico: Juxta D. Bossuet quinque priores plagi contigerunt imperantiis Valeriano et Gallieno; sexta plaga convenit cum persecutionibus Valeriani, Diocletiani et Juliani; septima vero cum temporibus Honorii et Alarici. Itaque, cap. 16, v. 2, ex mandato Dei abit primus (angelus), et effundit phialam suam in terram; et factum est vulnus siccum et pessimum in homines qui habebant charactrem bestie, et in eos qui adoraverunt imaginem ejus. Per vulnus sevum intelligitur pestis que sub Valeriano gravissime Alexandræ deservit ob persecutions ab illo contra Christians excitatam, ut patet ex S. Dionysio Alexandrinus, qui illo tempore vixit, et apud Eusebium, lib. 7 Histor. eccles., cap. 17, ita scribit: *Sicut de primogenitis Agyptiorum scriptum est, sic et nunc ingens clamor editur; non enim est dominus in qua non sit mortuus.* Bellum et famas eos (nimurum idololatras) de improvisa pressore, quae quamquam nos una cum gentilibus perferamus, soli tamen inter omnes, quicunque ergent, ex quo animo sustinimus. Et tametsi illarum rerum, quas illi cum conscientiam ipsi inter se, tamen præterea perpepsi essent, eramus ex quo participes; pace tamen Christi, quam nobis soli elementis largiuntur est, rursum miri nos ipsos oblectavimus. Ceterum vix tum nos, tum illi, brevissimè ad respirandum summa intercedente potu, cum pestis subito grassis copi; res plenè illis ad terrendum omni metu formidolosior, ad exerciendum quavis calamitate miserior acerbiorque, et ut propriis illorum scriptis memorat, ad cogitandum solium omnium opinione major. Verum nebis non ejus generis putabatur, sed a Deo cum ad fidem nostram exercendum, tum ad tolerantiam animi probandam nihil minus quam alia rerum incommodorum genera, que aliquando obtulissent, collitis inficiant. Et siue aliquibus à nobis nimis abstinet, sic in gentiles longè latè obseruat.*

¶ Addit deinde S. Dionysius quod gentiles suos amicos et proximos, qui agetare inciperant, ab aliis extrodere, et in plateas semivivos projicerent, dum interim Christiani, omnes adjuvando, pestem contrahebant. Ceterum ex precipitis verbis observandum etiam est quod pestis illa non adeo in Christians ac in gentiles deservierit; item quod Christiani illam non ut plagam, sed ut virtutum exercitum à Deo

misiū acciperent. Ac proinde hinc patet quare dicatur haec plaga, quamvis aliquo modo fuerit communis, in impios effusa.

Hac pestis, inquit Bossuet, hand dubiē est ista qua incepérat aliquot annis ante Valerianum, nimirū tempore persecutōis Galli et Volusiani: sed de tempore in tempus aucta fuit; et Sozomenus, lib. 1, testatur quid post incarcerationem Valeriani, et sub Gallieno, ejus filio, fuerit multo major, et adeo universalis, ut nonquam ante fuerit talis.

Vers. 5: *Et secundus angelus effudit phialam suam in mare, et factus est sanguis.* Hic denotantur bella que totum imperium, quod per aquas maris significatur, sanguine inundarunt.

Vers. 4: *Et tertius (angelus) effudit phialam suam super fluminia.* Hic designant Romanas provincias, in quibus tam sanguinea exorta sunt seditiones, ut prefatis Dionysius apud Euseb., lib. cit., cap. 16, de sola Alexandrina seditione dicas quid fluvius qui in urbem labitur.... sanguine, cœde et hominibus in eum demersis, contaminans semper defuat. Unde non inmerito haec potest dici plaga ista, de qua hic legitur quid post effusum phialam super flumina et fontes factus sit sanguis. *Angelus aquarum*, qui, v. 5, indicatur, et alter ab altari, v. 7, celebrantes justa Dei iudicia, figurant gaudium quod est in celo dei vindicta in Ecclesiis persecutores.

Vers. 8: *Et quartus angelus effudit phialam suam in solem, et datum est illi astu affigere homines et igni.* Hac plaga eodem moraliter tempore contigit quo præcedens: nam, ut rursus loco scribit Dionysius, tunc aque Nili a sole ita exsiccate fuerunt, ut alveus eius aridior apparuerit quam solitudo aquæ expersa; et inde secuta est famæ, intima depascens viscera, ut scribit S. Cyprianus, epist. ad Demetr., v. 9. *Etblasphemaverunt nomen Dei*, idololatras videbæt, harum omnium plagarum causam in Christianos rejecientes, ut ibid. addit. S. Cyprianus.

Vers. 10: *Et quintus angelus effudit phialam suam super sedem bestie, id est, super Romanam paganam; et factus est regnum ejus tenebrosum.* Hac plaga inflicta fuit dum Valerianus, a Sapore rege Persarum caput, eidem, ut supra, cap. 8 et 9, quest. 4, ex Orosio vidimus, tanquam scabellum fuit ab ascendendum equum, et tunc sub illo ac sequentibus imperatoribus usque ad Diocletianum adeo Romanum imperium, antea splendidissimum, obscuratum fuit, at illius defensionem opus fuerit imperatoriam dignitatem inter variis dividere, prout patet ex Orosio, lib. 7, cap. 25 et seqq.

Vers. 12: *Et sextus angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphraten, et sicavit aquam ejus.* Siccare aquam fluminis, secundum stylum prophetarum, idem est quod aperire transiit, ut liquet ex Isaiae 11, v. 15 et 16, Zachar. 10, v. 11. Et ideo etiam hic statim subjungitur: *Ut preparetur via regibus ab ora solis.* Porro hac plaga est initium totalis ruine Romæ pagane, quæ à regibus Persicis et Orientis pro-

venit. Vide quæ desuper dicta sunt supra, cap. 9, quest. 4, circa finem.

Vers. 15: *Et vidi de ore draconis, et de ore bestie, et de ore pseudopropheta spiritus tres immundos, subtille exire.* Hi sunt philosophi illi physico-magici, de quibus egimus cap. 13, quest. 2; qui imperatores ethnicius suis magis et falsis deorum oracula ad bellum contra orientales reges excitabant, certam eis promittentes victoriam, modo Christianos persecutæntur. Tres spiritus de triplice illo ore egredientes, in particulari tria nebula significant tempora: primum est Valerianus, quem Joannes hic principaliter tangit, ab illo enim tum persecutio precipua in Christianos, tum Romæ ruina initium sumpsit; secundum est Diocletianus, et tertium Julianus Apostate: hi namque à magis decepti, non solum ad propriam pervenerunt ruinam, sed et viam maximè apercerunt totali imperii desolationi.

Vers. 14: *Sunt enim spiritus daemoniorum facientes signa magica, per quæ super Romanam paganam provocantes Dei vindictam, procedunt ad reges terræ terre congregare illos suis impeditibus in præsum ad diem magnum omnipotentis Dei, in quo se de Româ ejusque imperatoribus vindicabit, in loco qui, v. 16, vocatur Hebraicæ Armagedon, id est, ultionis et cadii.*

Vers. 17: *Et septimus angelus effudit phialam suam in aeren, et exiit vox magna de templo à throno, dicens: Factum est.* Iov est, jam totalis ruina Romæ pagane à Deo decreta est; jam Gothi, omnesque barbari imperium invadunt. *Fulgara, et voces, et tonitra, et terre motus*, quæ hic, v. 18, sequuntur, signa sunt universali, non tantum totius imperii, sed et mundi commotionis. Desuper S. Hieron., proem. in Ezech., ita scribit: *Clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, in eo Romani imperii truncatum caput, et, ut verius dicam, in una urbe totis orbis interit.*

Vers. 19: *Et facta est civitas magna in tres partes.* Hoc impletum fuit dum Gothi Romanum depradati sunt, canique incenderunt; tunc enim Romanum imperium in tres partes divisum est. Honorius principatum Ravennæ obtinuit. Attalus Roma, et Constantinus, non ille Magnus, seu Elias Constantini Chlori, sed quidam alias ex infamâ militiæ, propter solam spem nominis, sine meritio virtutis eligatur, qui continuo ut invasus imperium, in Gallias transiit, ut habet Orosius, lib. 7, cap. 40 et 42. De eden Constantinus narrat Sozomenus, lib. 9, cap. 9, milites in Britanniâ per seditionem cum in tyrannum inaugurarâsse, qui, cum ex Britannia in Gallias traxisset, eas provincias sibi subiecibat, usque ad mores eos qui Gallians separant ab Italiâ, et à Romanis Cœtice Alpes nominantur. Civitates gentium cediderunt, dum Gothi Galliam, Hispaniam, Britanniam, aliasque provincias intercepserunt. *Babylon magna venit in memoriam ante Deum*, dum Alaricus Romanum expugnavit. Atque ita prefatis plaga evaseisse, et prophetiam S. Joannis impletam fuisse, sustinet Bossuet.

Interim ejus sententia se opponit Calmet, qui de eadem dicit: *Et hoc systema probari quidem potest;* at ego quidem tria inventio quæ absurdâ videri pos-

sunt: primum, quid repente à Juliano ad Valerianum retroceditur per spatium annorum fermè centum; alterum, quid gressus fit repente à Valeriano ad Julianum, à Juliano ad Honoriū et Alaricum, quæ quidem intervala grandiuscula mili videntur. Terterum S. Joannes supponit haec omnia pœnam esse persecutōnum, de quibus locutus est supra, cap. 15, et bestiam, quæ illas peperit, adhuc vigere. *At bestia tunc solum apparuit*, cùm Diocletiani persecutio decripta fuit. *Et Ila Calmet.*

Porro, qui sententiam Bossuet tueri vult, ad argumenta Calmet respondere potest hoc modo: Videbæt ad primum, quid in prophetis non idem semper si ordo qui est in rebus in eisdem prophetatis. Ad secundum, quid ipsem Bossuet istud argumentum prævennerit, dicens: *I Nec mirandum quod Spiritus S. repente transferat Joannem à tempore Valerianus ad tempus Juliani, quo longè ab invicem distant; proprium eum est propheticus de uno objecto ad aliud transferri, quando inter utrumque est magna convenientia, quæ indubio hic invenitur: Valerianus enim, et Julianus ab eisdem hostibus, scilicet à Persis, casi sunt in pœnam persecutionum quæ contra Ecclesiam excitatur, et uterque causa fuit totalis ruina Romæ pagane.* Denique ad tertium dici potest quid nitarur falso supposito; sicut enim Calmet: *Bestia tunc solum apparuit, cùm Diocletiani persecutio descripta fuit; ubi videtur supponere Diocletianum esse bestiam, de quæ hic agit S. Joannes; Bossuet autem non dicit bestiam esse Diocletianum, sed apertis terminis ad v. 10 agit Bestia, ut vidimus, est Roma idololatra.*

§ 2. Proportion sententia D. Calmet.

Quanquam responsiones quæ jam date sunt ad duo priora arguuntur Calmet sint satis plausibles, tamen illa, quæ data est ad tertium, non videtur tollere omnem difficultatem. Nam licet bestia sit Roma idololatra, cùm quid per suos imperatores persecuta fuerit Ecclesiam, tamen, ut supra, cap. 15, quest. 1, vidimus, Joannes ibidem non agit de quibuscumque Ecclesiæ persecutionibus, sed tantummodo de ultimâ, quæ dicitur *Diocletiani*, ut etiam ipsem D. Bossuet ibidem fatetur. Ergo verum est quid bestia tunc solum apparuerit, cùm Diocletiani persecutio descripita fuit. Atque hinc contra sententiam Bossuet forvari potest hoc argumentum: *Nomines hic, cap. 16, v. 2, agit de plagiis seu penitibus quæ inflicte sunt hominibus, qui habeant characterem bestie, et qui adoraverunt imaginem ejus; atque supra, cap. 15, per bestiam non intelligitur Roma pagana, quatenus Ecclesiæ persecuta est per Valerianum et Gallienum, sed quatenus eam persecuta est per septem suas capita, videbæt per Diocletianum et sex alios ibidem memoratos imperatores; ergo S. Joannes hic non agit de plagiis qui idololatriæ inflicte sunt tempore Valeriani et Gallieni, sed quod ipsius tempore Diocletiani et deinceps inflicte fuerunt. Itaque in sententia D. Calmet in qua S. Joannes hic de istis plagiis narrat, exponuntur sequenti modo:*

Vers. 2: *Abiit primus (angelus), et effudit phialam,*

et homines nimis caloris astu vexati sunt. S. Hieron., epist. ad Marcellam, affirmit loca magis sublimia, et quod olim à superstitionis civitate sanctissima habita fuerunt, scipè igni de celo tacta fuisse in odii signum quo eandem Deus persecutabatur.

Vers. 10: *Quintus angelus effudit phialam suam super sedem, seu thronum bestie, qui tenebris factus est.* Thronus bestie Romana est civitas, quæ quidem erat tanquam solium imperatorum, et idolo-

latrice propugnaculum. Hoc cùm illustris esset et gloriosa, facta est caliginosa et obscura, cùm tradita barbaris obdileetur, expugnatur, diripiatur, opibus et ornamenti exiatur, et ad miserrimorum civitatum inopiam redigatur. Hoc autem accidit duobus vel tribus novissimis Alarici annis, scilicet ab anno 408 ad 410. Vide quid desperat dicit S. Hieron, modi citatus.

Ei manducaverunt linguis suas prae dolore. Roma adhuc plena erat ethnicis, quangum christiana religio imperatoris autoritate ibi dominaretur. Lapsus hujus civitatis, olim totus mundi domine, universum imperium concessus. Provinciae omnes et praecipue civitates excidit ejus fuere particeps. Romani, cùm ethnicis, tunc fideles, ex calamitis cùm urbe aufugerunt ad extremam iopiam redacti, omnesque Occidentis et Orientis provinciae repletas sunt hominibus quos Roma barbarorum terror ejecerat. descriptio quam avi illius auctores (videlicet S. Hieron., epist. 12, S. Aug., lib. 1. de Civ. Dei, cap. 1 et 32, ac Orosius in Historia sua) de hac dispersione reliquias, legentibus magorem inferit. Romani tamen sese non converterunt; et qui ethnicis erant, tot tantaque hæc malæ accepta referant idolorum eversioni et cultui Jesu Christi; et, quod mirum est, plerique eorum, qui injusmodi blasphemias evomabant, ex eorum erant numeri qui mortem evitaverant, vel in Christianorum ecclesiæ confugiendo, vel se Jesum Christum colere simulando, ut habet S. Aug., lib. 1 de Civ. Dei, cap. 1; qui et ibid., cap. 31, animadvertis Romanos hos profugos, cùm expatriæ sua naufragio emergentes, in Carthaginis portum vix appulissent, statim ad theatra eucurrisse, interfuisse et solitibus, quæ ibi gravabantur, et mores quam ante turbas peperisse.

Ut ethnicorum blasphemias, quæ illi ob factum hoc profrebant, responderet S. doctor, magnum illud opus sumum de Civitate Dei conscripsit, et Paulus Orosius Historiam universalē adorans est, quæ etiam nunc extit. Et sane flagitos id genus sermones Romanorum, nequam in seculibus suis atque in idolatria obdiletorum, frequenter nimis falsa opus est, quandoquidem S. Aug. serio eosdem confutet, atque corundem passim meminerit in operibus suis, ministrum serm. 81, 105 et 106, edit. Paris. Ile habet quoniodò ad litteram probat possit que S. Joannes ait de blasphemis et impunito hominum bestie throno adhærentium. *Obsessa est ursa Roma et expugnata, et non deserunt blasphemæ ac furiosi esse Romanii, inquit Salvianus, lib. 6 de Occidente.*

Vers. 12: *Sextus angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphratem, etc.* S. Joannes, ubi Romæ lapsum ostendit, et mala que in universo Occidente illum processerunt, et subsecuta sunt, in Orientem nos revocat, ut ibi quoque videamus divisione ultioris effectus in idolatriam, heresim et magiam. Euphrates exsiccatus innuit apertam esse viam Orientis regibus, ut in Romanorum terras irrumptant, quorum quoddam veluti vallum fluvius ille habeatur. Propheta Isaías, cap. 11, et Zcharias, cap. 10,

eadem figurā usi sunt ut facilitatem nobis innuerent quæ Hebrei de suis captivitatibus Egyptiacis et Babylonicas reversi sunt. Simile quid etiam innuit Psalmista, psal. 65, v. 5.

Porrò quid tunc temporis Romanorum fines omnibus paterner incursionibus et direptionibus cum Persarum tum Isaurorum atque Saracenorum, testata S. Basilius in epistola quæ sub finem anni 373 scripta videtur; ubi sit, à Cappadociâ Constantino-polim usque omnia hostios plena fuisse, ita ut iter illuc suscipere minimè fieret, et ex ratione quæ hoc ab illo narrantur, malum hoc altero quoque die accidisse videtur. Narrat etiam Sozomenus, lib. 6, cap. 38, quod Saraceni, pace perfecta, ad montem Sinai et Erythreum usque mare excurserint; que tanta malæ inde sanc proscibebant, quod fines Romanorum circa Euphratem et Orientem non satis erant validi, neque inerat Romanis praesidiis tantum virium ut eos populos possent in officiis contineare.

Vers. 15: *Et vidi de ore draconis, et bestie, et pseudoprophetæ, tres prodire dracones, tanquam ranas, qui iverunt ad reges totius terre, ut eos congregarent in magnum diem Dei omnipotentis; quod mox expleverunt in loco qui Hebreo dicitur Armagedon, quod nomen hic usurpat pro loco ultioris et cardis. Ac proinde S. Joannes innuit vult reges et pseudoprophetæ, vel magos, qui bestia et draconis spiritu se decipi passi sunt, et qui alios decipere queriverunt, ab omnipotente esse judicandos, et ab eodem nequitur corum justiam penam esse infligendam.*

Septima plaga in hoc systemate intelligitur sicuti in sistematico D. Bossuet, ministrum de expugnatione et vastatione civitatis Romanae per Gotos et Alaricum. Unde vide quid despici dicta sunt § preced.

CAP. XVII, XVIII.

Angelus unus ex septem qui effuderunt phialas suas, ostendit S. Joanni damnationem meretricis magna, sedentem super bestiam cocinem, qui habebat capita septem, et cornua decem, etc. Quorun omnium significationes angelus est postea interpretatur. Deinde incendium et excidium Babylonis, seu ipsius meretricis describitur.

QUESTIO PRIMA.

Quid intelligatur per meretricem magnam, et Babyloniam matrem fornicationum.

Cap. 17, v. 1: *Et vicit unus de septem angelis, quos præced. cap. vidimus habentes septem phialas iræ Dei, dixitque S. Joanni: Ostendit tibi damnationem meretricis magna; hoc est, indicabo tibi penam, ad quam Deus meretricem illum magnam damnavit. Quæ sedet super aquas multas, id est, que multis populis presidet; sic enim, v. 15, se explicat angelus. Populi gentium rectè vocantur aquæ, quia molles sunt, effeminati, lispidæ et omni luxurie diffuentes.*

Vers. 3: *Et abstulit me in spiritu in desertum. Angelus qui necum loquebatur, ut distinctius mihi explicaret quid sibi vellet ea visio quam paulo ante habueram, extasi mentis spirituali, non translatione corporali, abstulit me in soliditudinem, ut nullis alia-*

rum rerum imaginibus distractus, attentus quod nubilus ostensurus erat considerarem. Sie etiam infra, cap. 21, v. 10, angelus iterum S. Joannem aufer in spiritu in montem altum, ut illi ostendat uxorem Agnæ. *Et vidi mulierem, quam angelus paulo ante meretricem magnam vocavit, sedentem super bestiam cocinem.* Urbes atque provinciae passim sub mulierum imagine representantur, quod prophetæ, poetæ aliqui que profanis auctoribus communè est. Hæc autem induita est coecò vel purpura, quæ imperatores vestimenta, et quæ supremam significat potestatem. Coecus color potest innuere sanguinem martyrum quo illa se imberbat. Erat autem plena nominibus blasphemie, ministris blasphemie quas ipsa in Iesum Christum protulerat, et quas proferri ab aliis jusserat, ab eis etiam ex numero Christianorum, qui in apostolam occiderant.

Vers. 5: *Et in fronte ejus nomen scriptum: Mysterium, id est, palam et sine pudore nomen suum, et qualis esset, prostrebatur; sicut impudentissimum meretrices olim facie solebant, de quibus agit Seneca, controvers. 1, dicens: Meretrix vocata es, in communi loco steti, superpositus est celte tua titulus. Nomen tuum pendit in fronte, pretia stupri accipisti.* Porrò ista vox mysterium non est nomen mulieris, sed per parenthesis interjecta a S. Joanne, vel ab angelio ei loquente, ad designandum nomen quod maxime exprimit non esse verum nomen mulieris, sed solum mysticum, sub quo verum nomen adumbratur. *Babylon magna;* hoc est nomen mysticum quod ipsa in fronte gerit. Unde hæc nequaquam est Babylon illa, Chaldaeæ civitas ad Euphratem sita, sed mystica Babylonis hic nolis exhibuisse videtur S. Joannes; omnes veteris Babylonis habentes characteres; civitas idolatriæ et superstitionibus diffusa, opprimens populos sub duro iudicio suo iugo, persecutæ sanctos Domini, tempora subvertentes, omnia ad ambitiosum suæ normam compones, quæ et Dei flagellum est ad populos puniti; et postquam criminum suorum mensuram repleverat, ipsa quoque vicissim calcinari iuste Dei, quo tot gentes inebriavit, exhaustersit. Itaque

Resp. et dico: Per meretricem magnam, et Babyloniam, matrem fornicationum, intelligitur Roma pagana, seu ethnica, que primis Ecclesiæ seculis persecuta est fides.

Prob. 1° quia per meretricem intelligi civitatem, ipsem angelus declarat, v. 18, dicens: *Mulier quam ridisti est clitas magna quæ habet regnum super reges terræ;* atque hoc nulli civitati propriè convenire potest nisi Romana que tune melius aucta victoriis, ius imperii sui terræ marisque protulerat, et veluti dominus totius mundi habebat; ergo, etc.

Prob. 2° quia, v. 2, de cædum dicitur: *Cum quæ fornicari sunt reges terræ, utique fornicationem spirituali, que est idolatria. Hanc enī Scriptura sacra et præsertim prophetæ fornicationem appellare solent, quia per idolatriam anima à vero Deo suo alienatur, et diis falsis seu alienis se prostituit; atque hoc rursus nulli civitati melius quam Romance convenit, siquidem*

regis que in Europa, Asia et Africâ, armis aut fœdere Romæ potentia sibi subiecti, cum dominatu seculari religione deorum suorum Roma invelhebat, et etiam vicinissim deos provinciales in urbem suam, tantum in publicum lupanar, admitebat. Unde S. Leo, serm. 1 in Natali apost. Petri et Pauli, de cædum ait: *Hæc civitas ignorans suæ præventionis auctorem, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium scriberat erroribus; et magnam sibi videbatur assumptiæ religione, quia nullam respuebat falsitatem.* Ergo per meretricem magnam rectè intelligitur ursa.

Prob. 3° ex v. 6, ubi S. Joannes de cædum meretricem ait: *Vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine martyrum Iesu;* hoc est, vidi eam saturam et repletam sanguinem sanctorum à se fuso; sicut enim tyranni, qui sanguini fundendis inhiabit, dicuntur per metaphoram sibi, haerire et bibere sanguinem, ita qui plurimum sanguinem effuderant, dicuntur metaphorice sanguine inebriati. Et cap. 18, v. 24, dicitur: *In eis sanguis prophetarum et sanctorum inventus est, et omnia quæ interfici sunt in terra;* atque hec manifestissima sunt indicia que Romam et Romanos imperatores designant, qui non tantum in civitate Româna ac locis adjacentibus, sed in toto ferè orbe persecuti sunt Christianos, et infinitum pené martyrum sanguinem effuderant: ergo, etc.

Prob. 4°: *Ursis Romana propter amplitudinem regi, idolatriam, superbiam, luxum ac seculi vanitatem, antiquæ Babylonii, Chaldaeæ civitati, fuit simillima;* ergo more propheticæ eamdem sub figurâ Babylonis hic nolis exhibuisse videtur S. Joannes; id prophete, non scilicet, si proprium ejus nomen expressisset, animos Romanorum imperatorum, tam graviter contra Christianos offensos, nimis exacerbasset, tam duras plegas contra Romanos prophetas.

Prob. 5° ex SS. Patribus, aliquis antiquis scriptoribus, qui communiter per Babylonem, de qua fit in Apocalypsi, intelligunt Romam paganam seu ethnica, quem primis Ecclesiæ seculis persecuta est fides.

Prob. 1° quia per meretricem intelligi civitatem, ipsem angelus declarat, v. 18, dicens: *Mulier quam ridisti est clitas magna quæ habet regnum super reges terræ;* atque hoc nulli civitati propriè convenire potest nisi Romana que tune melius aucta victoriis, ius imperii sui terræ marisque protulerat, et veluti dominus totius mundi habebat; ergo, etc.

Prob. 2° quia, v. 2, de cædum dicitur: *Cum quæ fornicari sunt reges terræ, utique fornicationem spirituali, que est idolatria. Hanc enī Scriptura sacra et præsertim prophetæ fornicationem appellare solent, quia per idolatriam anima à vero Deo suo alienatur, et diis falsis seu alienis se prostituit; atque hoc rursus nulli civitati melius quam Romance convenit, siquidem*

ostendit multis in rebus Romam similem esse Babyloniam. Denique Tertullianus, lib. contra Iudeos, cap. 9. ait: *Babylon apud Iouannem nostrum Rome urbis figuram portat, prouide et magna, et regno superbe, et sanctorum debellatrix.* Idem asserit lib. 5 cont. Marciion., sub initium.

Prob. 6° quia cetera quae cap. 17 de meretrice magna et bestia enarrantur, rursus Romae pagane ha- convenient, ut nulli alteri convenire posse videantur. Itaque quod angelus, expone mysterium mulieris et bestie, v. 9, ait: *Septem capita, septem montes sunt, urbi Romanae convenient manifestissimum est, siquidem hanc super septem colles olim adiudicatum esse notum est toto mundo.* Colles autem isti sunt Capitolinus, Palatinus, Caius, Esquilinus, Viminalis, Quirinalis et Aventinus. *Et reges septem sunt; septem capitula non tantum significant septem colles, sed et septem Romanos imperatores, qui Ecclesiam persecuti sunt: nam quod numerus septenarius hic non sumatur pro numero mystico, sed pro exacto, indè patet quod S. Joannes illos numeret, et videat transiunt post se invicem, seu unum post alterum. Porro quia sola persecuti Diocletiani executioni mandata fuit nomine et auctoritate septem imperatorum, hinc sequitur quod septem bestiae capta non designant illos imperatores qui ante Diocletianum, sed istos qui cum ipso et immediatè post ipsum Ecclesiam persecuti sunt; ac consequenter tum hic tum supra, cap. 15, de ultima Ecclesiae persecutione agit S. Joannes. Ceterum septem isti imperatores, ut ante diximus, sunt Diocletianus, Maximianus Herculeus, Galerius Maximianus, Severus, Maxentius, Maximinus et Licinius. Aut si quis Severum expungere, et Constantium Chlorum inserere velit, per me licet. Interim videt quomodo à difficultatis supra, cap. 15, quest. 1, propositione, se expedire valat.*

Vers. 10: *Quinque ceciderunt, id est, quinque priores imperatores transiuerunt, seu extincti sunt. Unus est.* Iste est Maximianus, qui graviores, cerebriisque persecutionem, quoniam maiores sui, contra nos concivit, inquit Eusebius, lib. 8 Histor., cap. 27. *Et atius nondum vent;* nempe sepius, seu Licinius nondum venit ad fideles persecendum: nam, quamvis tempore Maximini iste etiam esset imperator, non tam tunc erat Ecclesiae persecutor, sed è contra eum Constantino decreta in favorem Christianorum et Ecclesie ferbat, ut patet ex Lactantio, lib. de Mort. persec., cap. 47, et Euseb., lib. 10 Histor., cap. 5. *Et cum venerit* (ad Christianorum persecutionem), oportet illum breviter tempus manere. Licinius factus est imperator, ut habet Bossuet, anno 507. Decem quidem aut duodecim annis feliciter regnavit; sed dum contra Constantium et Ecclesiam se erexit, post tres vel quatuor persecutionis annos, à Constantino casus, perit anno 325, ut testatur Eusebius in Chronico, anno 320 et 324. Cum igitur haec persecutio tantum tribus aut quatuor annis duraverit, admodum brevis fuit, saltem respectivè ad precedentem, que duraverat decem annis.

Vers. 15: *Hi unum consilium habent, nempe sedem sibi querendi in uberiori et commodiori: solo quoniam patrii sint agri; fortiter aliquam provinciam acquirendi, et locupletandi spoliis Romani imperii, quod reliqua omnia deloverat.* Et virtutem et potestatem suam bestiae tradent. Id contigit postquam predicti reges vi et armis in Romanis provinciis ditiones sibi usurparunt; tunc enim imperatores et duces Romani

non semel ultrò ingenitè pretio corum sibi compararunt auxilia, ut eorum viribus, vel contra alios barbaros, vel contra imperii competitores uterentur, prout testatur Procopius, de Bell. Goth. 1, init.

Vers. 14: *Hi cum Agno pugnabant.* Primum hi populi ethnici fuerunt atque idololatriæ; Christians persecuti sunt, et plurimi fidèles perierunt, dum illi primum in imperii provincias irruptionem fecerunt Orosius, lib. 7, cap. 32, meminit cujusdam regis Gotthi, cui nomen Athanaricus, sub quo complures Christians palmarum adepi sunt. *Agnus vincet eos,* Id est, illi fidei et christiane religioni subiiciunt. Unde id implenum est, dum omnes isti populi christiane fidei colla submiséruntur. Verum quidem est eorum nonnullos in Aria errores cecidisse, qui tunc latè percreberant; sed brevi plerique ad Ecclesiæ catholicam reversi sunt. Burgundi jam erant catholici, ita etiam et Franci. Visigothi in Hispania veram fidem amplexi sunt, et Arianismum abdicarunt sub Recaredo, fratre S. Hermenegildi martyris. Orosius, lib. 7, cap. 41, sit ecclesiæ Humani, Suevi, Burgundis aliisque id genus populis repetita fuisse, cum inter Romanî in medio Christi fidem mordisci in idolorum cultu persisterent. Jesus Christus hos barbaros in suam dilectionem rediget, quoniam Dominus dominorum est, et Rex regum, ut S. Joannes hic subiungit. Illi ergo populi, quos antea nationes reliqua relinquent et contemnent, facti sunt electi et fidèles, ut rursus idem Apostolus subiungit.

Vers. 14: *Et decem corna, que vidisti in bestia, hi odient forniciariam, hoc est, Romane adhuc idololatriam, ad illius interium conjurantes. Et desolatan facient illam, etc.* Hoc factum est à Gotthi, prout videbitur quest. seq. Istorum autem omnium causa, ex parte Dei, fuit ejus vindicta, qui his gentibus tanquam instrumentis sua justitia usus est ad sanguinem sanctorum uiciscendum; sicut clare innuit sacer textus, in quo, v. 17, statim additur: *Deus enim dedit in corde eorum ut facient quod placuerit eis illi.*

Ceterum, ex preciatis verbis: *Hi odient forniciariam, etc.*, manifestum est quod per bestiam aut meretricem magnam non possit intelligi Antichristus, vel ejus tyrannicum imperium, siquidem istud imperium non desolabitur aut destruetur ab aliis regibus, sed ab ipsomet Domino nostro Jesu Christo, qui prout liquet ex Apostolo, 2 Thessalonici, 2, v. 8, Antichristum interficiet spiritu oris sui, hoc est, solo halitus vocis, seu uice verba increpatioris, tanquam valido fulmine, ut potentia Christi hinc appareat, qui aliis armis non indiget ut hostes suos interficiat.

Dices cum ministro Jurien, aliisque Protestantibus: Per meretricem magnam intelligitur Roma christiana; etenim apocalyptic mereptrix est sponsa infidelis, que fidem Deo, tanquam legitimo sposo datam, dereliquit; atque haec tantum potest esse Roma christiana; ergo, etc. Prob. maj.: Accusat à S. Joanne de crimen adulterii et infidelitatis conjugalis; atque Spiritus suis paginum in Scripturâ sacrâ nunquam accusat de crimen adulterii; cùm enim fidem Deo nunquam dederit, illam non potuit violasse; ergo, —

Resp.: Neg. maj. ejusque probationem, ac dico cum Bossuet in pref. num. 9, istam expositionem ministri Jurie directè esse contra litteram sacri texti: nam S. Joannes studiosè evitavit mulierem de qua agit vocare adulteram, sponsam infidolem, MOIGHADA, MOCHALADA; sed illam vocat merecricem magnam forniciariam, idque non semel, sed iteratè: *Veni, ostendam tibi damnationem merecricis magnæ, FORNEES, cum quā forniciati sunt, EPORNEUSAN, reges terræ, et inebrati sunt... de vino, non adulterii, sed prostitutionis ejus.*

QUESTIO II.

Quandonam impletum sit id quod S. Joannes narrat de casu Babylonis magna.

Cap. 18, v. 1: *Post hanc vidi alium angelum, clamantem voce magnâ, v. 2: Cecidit Babylon magna.* Roma idololatriæ interitus maximum erat hujus propheticæ argumentum. S. Joannes eidem utitur terminis quibus Isaías et Jeremias Babylonis Chaldaeæ metropolis excidium olim descripserunt, ut exhibeat interitum et vastitatem Romæ, quæ Romani imperii caput erat. Confer Isaï, 21, v. 9, Jerem. 51, v. 8.

Et facta est habitatio daemoniorum, et custodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis volucris immunda et obditi. Quia credunt vulgo demones atque spectra deserti incultisque locis potiri, hinc in iam citato textu est metaphorica locutio, secundum quam prophete, qui magnarum urbium interitum atque extitum describunt, dicunt istas redigendas esse cō vestitatis, ut ibi demones, spectra, aves immunda ac lugubres, animantia virulentia et ominosa suam sedem constituant. Patet hoc ex Isaïa, qui interitum Babyloniam vacinans, cap. 15, v. 19 et seqq., att: *Et erit Babylon illa gloria in regnis, inclita superbis Chadeorum; sic subiicit Dominus Sodomam et Gomorrham. Non habitabitus usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem; nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestie, et replorebunt donus eorum draconibus; et habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi; et respondebunt ibi ulula in adibus ejus, et sirenes in dulibris volatipas.* In versione Septuag., loco pilosi habetur demones.

Porrò omnes autores qui sustinent quod S. Joannes hic describat interitum Romæ paganae (qualis fuit tempore quarti, et initio quinti seculi) communiter assentunt istam prophetiam adimplerent esse dum Roma ab Alarico capta fuit. Etenim casum ejus per Gothos tunc factum, aperte terminis testatur S. Hieron., epist. 16, dicens: *¶ Terribilis de Occidente rumor affert, obsideri Romanam, et auro salutem ciuium redimi, spolatosque rursum circumdari, ut post substantiam, vitam quoque perderent. Haeret vox, et siueculus intercipunt verba dictant. Caput urbis, que totum cepit orbem; immo fame perit, antequam gladio, et vix pauci, qui caperentur, inventi sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, et sua invenient membra lanariant, dum mater non parcit lactenti infantia, et suo recipit utero, quem paulo*

ante effuderat. » Causa hujus desolationis, ex pars hominum, exprimit v. 5 : Quia de vino irae fornicationis ejus biberunt omnes gentes, et reges terræ cum illa forniciati sunt, id est, idola coherunt.

Ne autem fideles Romanæ urbis ruinâ opprimerentur, audivit Jeanes, v. 4, vocem de celo, dicentem : Exite de illâ, populus meus; ut ne participes sitis delictorum ejus, et de plagiis ejus non accipias. Hæc rursus in desolatione Romæ videmus adimplata: nam S. Hieron., epist. precitat, de Anastasio papâ ita scribit : Succedit in pontificatus eir insignis Anastasius, quem dñs Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur; inde idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precipis suis feceret concuraret. Et S. P. Aug., lib. de Excidio Urbi, cap. 7, sit : Minime dubitandum est pepercisse Deum Romanæ etiam civitatem, quia ante hostile incendium in multis ex multis parte migraverunt. Migrarunt qui fugerunt, migrarunt qui de corpore exierunt, multi presentes utrumque laternam, multi in locis sanctis vixi, salvique seruati sunt. Item Sozomenus, lib. 9, cap. 9, de Alarico dicit quod asylum esse voluerit, ob reverentiam Apostoli, D. Petri templum illud amplissimum, quod supra illius tumulum constructum est, et loci plurimum ambit. Similia etiam refert Orosius, lib. 7, cap. 50, et addit quod time accidenter quoque, ut S. Innocentius I, tamquam justus Loth subtraxit à Sodomis, occulit prouidentia Dei apud Revennum positus peccatoris populi non videret excidium.

Vers. 5 : Perverterunt peccata ejus usque ad cœlum, potesta divinitate vindicant. Idem de Babylonie diecum Jerem. 51, v. 9.

Vers. 6 : Redite illi (scilicet vos, Gothi, divini justitiae executores) sicut et ipsa reddidit vobis. Roma quidem cum Babylone suam aternitatem jactabat, quia ei sortes Parcarum et oracula aternitatem polliceri videbantur, conformiter ad id quod habet Virgilius, Æneid. 1 :

*His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dabo.*

Et hinc muri suis, testis Baronii ad annum 403, inscribat : *Aeterna;* atque ideo hic, v. 7, dicebat : *Sedeo regna, et vidua non sum, et luctum non videbo.* Attamen falso, quia Spiritus S. de eadem prædicto, v. 8 : In unâ die venient plaga ejus, mors, et luctus, et fames, et igne comburatur. Hæc autem per Alaricum impleta fuisse, H. Hier. qui illi tempore vixit, denovo testatur, epist. 12, dicens : *Pronas nefas! orbis terrarum ruit, in nobis peccata non riuit. Urbs inclita, et Romani imperii capit, uno haustu est incendio. Nulla regio, qua non exiles Romanos habeat; in cineres ac favillæ sacrae quondam ecclesiæ considerant.*

Post hanc describunt luctus, et Vx omnium generum hominum super desolatione Romæ. Hoc vero factum fuisse, testatur S. P. Aug., lib. I de Civ. Dei, cap. 55, ubi vita Romani omnium infidelium redarguens, ita scribit : *O mentes amentes! quis est hic tantus non error, sed faror, ut exitium vestrum, sicut audiimus, flangentibus orientalibus populis, et maximis givi-*

*tatis in remotissimis terris publicum luctum moremque degentibus, vos theatra quereretis, impleretis, et multo iniuria quam fuerant antea, faceretis? Hanc animorum labem ac pestem.... Scipio ille metuebat, quando construi theatra prohibebat....; sed in vobis plus valuit quod dæmones impii seducerent, quam quod homines providi prediceretur. Interim vox ecclesiæ, de quâ v. 4, sanctos ad exultationemhortatur ob justam Dei vindictam de Româ pagana, dicens, v. 20 : *Exulta super eam, eccliam, et sancti apostoli, et propheta; quoniam judicavit Deus iudicium vestrum de illâ;* v. 21 : *Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnam, et misit in mare dicens: Hoc impetu mitetur Babylon civitas illa magna, et ultra jam non inventetur. In his verbis continetur metaphoræ, per quam apertus magis innuitur, inquit Calmet, Roman in nullam reditus spem prolapsuram. Similia metaphoræ etiam est Jerem. 51, v. 64, ubi cum Jeremias scripsisset vaticinium in quo Babylonis Chaldaica interitus continebatur, precepit Saracæ ut postquam illud Babylonii recitasset, aliquid lapidi in mare proiceret dicens : *Sic submergetur Babylon, et non consurgat a fave afflictionis quam ego adduco super eam, et dissolvetur.***

Soleuntur argumenta.

Ob. 1° : Prophæcia apocalypcæ, nū ex cap. 18 illi, agit de totali ruina Romæ pagane; atque, dum Roma capita fuit per Alaricum, statim post ita redificata, et adeo frequens fuit, ut nullum ab hoste detrimentum passa videbatur, pacies adficiens combustus exceptis; ergo illud quod hic S. Joannes narrat de casu Babylonis magna, non potest intelligi de vastatione Romæ per Alaricum et Gothos facta.

— Resp. : Neg. consequ. : nam et Babylon Chaldaica, cuius interitum prophæto Isaïas et Jeremias predixerunt, et quis hic a Spiritu S. tamquam Romani exidi figura proponitur, non alio modo a Cyro devastata fuit. Et tamen hoc non obstante, Jeremias, cap. 51, v. 57, sit : *Et erit Babylon in tumulos, habitat draconum, stupor et sibilis, et quod non sit habitator.* Quæ verba non minorem destructionem significant quam illam de quâ hic agit S. Joannes; et interim temporibus Alexandri Babylon Chaldaica erat adhuc in gloria, sed non simili sicut fuerit antea. Unde quemadmodum prophætie veteris Testamētū dicunt Babylonem omnino destruātum per Cyrum, quia postea per omnium sumum splendorem nunquam rediit, ita et S. Joannes dicit Romanam paganam omnino destruātum per Alaricum, quia dum Alaricus eam expugnari, fuit veluti præda omnium hostium; et postenq[ue] nonnulla pristinæ fulgorum, magnitudinem, potestatem et opes Roma adepta est.

Objet. 2° : S. Joannes agit de desolatione Romæ moretricis, prostitute et idololatre; atque, dum eam cepit Alaricus, jam erat christiana; ergo non agit de desolatione Romæ sub Alarico. — Resp. : Quavis illo tempore christiana religio imperatorum auctoritate Romæ dominaretur, tamen ipsa adhuc manebat moretrix, et prostituta per idolorum cultum, singulari-

dem senatus erat paganus, et diis sacrificabat, prout patet ex Sozomeno, qui agens de tempore quo Alaricus Roman obsidebat, lib. 9, cap. 6, ita scribit : *Necessarium videbatur nisi qui in senatu adiacet pagani erant, ut et in Capitolo et reliquo tempore sacrificaretur.* Unde licet imperatores essent christiani, idolatria tam apud senatum, in oī et apud populum, adiuvat vigebat, ac christiana religio habebatur tanquam singularis devote principum et aliquorum particularium; sed religio imperii erat idololatria. Vide que dicta sunt supra, cap. 16, § 2, in expositi. v. 3 et 10.

Ob. 3° : Ad gentes illas que Romam desolatam fecerunt, vox de celo dicit, v. 6 : *Redde illi sicut et ipsa redditum vobis; atqui Gothi, qui cum Alarico Roman tam crudeliter invaserunt, nullas à Romanis accepterunt injuries, de quibus vindictam caperent, ergo hic non agitur de desolatione Romæ, que facta est à Gothis. Ita, referente Bossuet, in Synopsi Anglicana Apoc. 18 v. 16, arguit Protestantes, qui contendunt in Apocalypsi non agi de desolatione Romæ pagane, sed de eversione Romæ papalis, et Ecclesiæ Romane. — Resp. : Neg. min. , et dico Protestantes ita impis suis præventionibus, ex odio in Romanum Pontificem et Ecclesiæ esse præoccupatos, ut de memoria eis exciderint illa que in historiis habent tanquam indutu et notissima. Et enim de divo Claudio Romanorum imperatore Trebellio Pollini in Claudium scribi ipsum trecenta viginti milia Gothorum delevisse, et duo milia navium mersisse. Ita constat ex ejusdem epistola ad Junium Broccum, in qua, teste Trebellio, Claudius scribit Broccu : *Delevimus trecenta viginti milia Gothorum, duo milia navium mersimus. Narrat etiam Orosius, lib. 7, cap. 37, à Romanis capti et interfecti Rhadagaisus Gothorum regem. Ei idem scriptor ibidem addit. Tanta vero multitudine capti vorum Gothorum fuisse fertur, ut viiiimmarum pecundum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Potuit igitur merito Gothi dici : Redde illi sicut et ipsa redditum vobis.**

Ob. 4° : In Apocalypsi dicitur cecidisse Babylon, super cuius interitum gaudent sancti; atque, dum Roma cecidit per Gothos, sancti eam aliis communem patriæ ruinas ingebant; ergo, etc. — Resp. : Sic verum Christianos, qui per majori parte Romanis subjecti erant, luxisse Romæ ruinas, inde nihil sequi contra resolutionem nostram : nam in Apocalypsi sancti adiuc in terra degentes non invitabant ad exultationem; nullisi enim eorum describunt gaudium. Dicitur quidem cap. 19, v. 20 : *Exulta super eam, eccliam, et sancti apostoli et propheta, quoniam judicavit Deus iudicium vestrum de illâ;* sed vox hec ad confites diriguntur. Legitur et cap. cit. magnum gaudium, letum Alleluia, sed in celo; at sancti adhuc viventes, ad illa conseruentur, dicenda Davide, psal. 118 : *A judicio enim tuis timui;* atque propterea S. Joannes, constitutus describens gaudium, sollicitè evitat vel verbum addere de aliquo in terris sanctorum gaudio.

Ob. 5° : Si S. Joannes ageret de eversione Romæ pagana, haud dubiæ describeret idolorum tempora eversa, idola dejecta, et communita in frusta, ut facit Isaías, agens de desolatione Babylonis Chaldaice; dicit enim, cap. 46, v. 1 : *Confactus est Bel, contritus est Nabo;* facta sunt simulacra eorum bestiæ et jumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem; v. 2 : *Conturbatur et contrita sunt simul;* atque de idolis eversis hic nullam facit mentionem; ergo, etc.

— Resp. : Neg. maj. , quia dum Alaricus Roman ceperit, iam tempa et idola majori ex parte erant destruta; illa enim eversa sunt sub Constantino, Gratiano et Theodosio. Hos autem imperatores excedit Romanum præcessisse, certum est apud omnes historicos. S. Hieron., epist. 7, de sua tempore narrat : *Auratum squale Capitolum, fuligine, et arancium telia omnia Romæ tempa coperta sunt, novetar urbs sedis suis, et huiusmodi populus ante delubra seminata, currit ad martyrum tumulos. Addit etiam de Græco : Cūm prefecturam gereret urbanam, nonne speciem Mithras et omnia portentosæ simulacra, quibus Corax, Niphis, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius pater intinuntur, subvertit, fregit, excusit, et his quasi obediens utra præstans, impetravit baptizans Christi? Solitudinem patitur et in urbe gentilias. Dī quondam nationem cum babonibus, et noctis in sois culminibus remanserunt.*

Quod tempa idolorum, neconon ipsa idola ante eversionem Romæ pagane, non tantum in Italiâ, sed etiam in Africâ pro majori parte forent destruta, etiam patet ex S. P. Aug., qui, lib. 18 de Civ. Dei, cap. 55 et 54, narrat quod pagani et falsorum deorum cultores, videntes religionem christianam persecutus non minori, sed potius crescere, fluxerunt divinis oraculum, quod prædicterat illam tantum manum usque ad annum à morte Christi 366. Hic annus, qui Christianismo debebat esse fatalis, et quando (at S. doctor, cap. 54) jam secundum illud oraculum dæmonum, aut figuramentum hominum, nulla esse debuit religio christiana, fuit idololatria potius extitans : nam quod scimus (prosequitur Aug.) in chitate notissima ei enentissima Carthagino Africa Gaudens, et Jovis comites imperatoris Honori, quartodecimo kalendas aprils falsorum deorum tempa evertent, et tempa frigerant. Cum igitur tempa idolorum et ipsa idola fuerint destruta circa finem seculi quarti, et Roma ab Alarico fuerit capta initio seculi quinti, nemini anno 410, hinc S. Joannes opus non habuit in Romæ pagane desolatione mentionem facere de eversione idolorum, sicut fecit Isaías, quandoquidem illa, ut ex supra dictis manifestum est, jam processissent.

CAPUT XIX.

Uf post extinctum Pharaonem Moyses et omnes utrinque sexis Hebrei domino deo cecinerunt solenne canticum, atque per ipsum egrunt solemnes gratias, ita illud ipsum post impio Babylonis exadiu egit universa colorum curia. Et hinc ineffabilis festivitas nobis representatur hoc Apocalypsis capite.

QUESTIO UNICA.

Quid continet canticus, quod sancti cecinerunt in celo.

Vers. 1: Post huc audiui quasi vocem turbarum multarum in celo; quidam antiqui Latini codices habuerunt: *Tubaram multarum;* attamen quid legendum sit, turbarum, liquet ex texto Greco, in quo habetur oclou pollo. Porro per turbas intelliguntur numerosissimae sanctorum, presertim angelorum multitudines, quarum altissima exultatio fuit S. Joanni representata. *Dicentum: Alleluia.* Hec Hebraica vox est composita ex dubiis, et significat: *Laudate Deum.* Nam *Hallelu* Hebraicè significat *laude,* à radice *halen;* vocula autem monosyllaba *ia* est unum ex decem nominibus Dei, quod compositione videtur ex dubiis litteris vocis *Jehova;* unde nihil est aliud quam *Jehova* abbreviatum.

Hanc vocem *Alleluia* à primis Iudeis Christianis ad Greacos et Latinos migrasse, qui in suis linguis Hebraicæ pronounctionem retinuerunt, ne Judeorum Ecclesiam scandalarent, postea vero dilatato per omnes gentes Evangelio, non potuisse semel suscipit mutari, testatur S. Hieron., epist. ad Marcellam. Et S. P. Aug., inquirens quare ne Latino, nec Graci, imò nec barbari, possint ista vocabula *Amen* et *Alleluia* transferre in suas linguis, lib. 2 de Doct. christ., cap. 11, respondet: *Verborum illorum partim propter saecularem auctoritatem, quaneis interpretari possebant, servata est antiquitas, sicut est AMEN et ALLELUIA; partim vero in aliis linguis transferri non potuisse dicuntur, sicut RACHA et BOASNA.* *Sunt enim quaedam verba certarum linguarum, que in usum alterius lingue per interpretationem transire non possunt.* Alii adducunt et tertian rationem, nempe ut cuncte sub celo Ecclesie cum Ecclesia Hebraicæ, ex quâ omnes originem ducimus, aliquam per hanc communia vocula retinenter perpetuan communionem. Porro *Alleluia* est vox letitiae et triumphi, quâ sancti excitant se mutuo ad laudes et gratias. Deo decantantes, ob victoriam de suis hostiis Dei munere reportatam. Unde potius est vox patris quâ hujus peregrinationis et vallis lacrymarum; putantque aliqui heatos in patria Hebraicam illam vocem *Alleluia* perpetuò cantatores, juxta illud Tob. 13, v. 22: *Per vicos ejus Alleluia cantabat.* Et hinc à Septuagesimâ usque ad Pascha, quando Ecclesia antiquum humani generis lapsum et tristia penitentia tempora recolit, non cantat *Alleluia*, nec Christiani hac voce ad ketiam se excitant; licet tamen, quia Deus semper laudandus est, in officio divino, loco *Alleluia* substitutus: *Lauda tibi, Domine, rex aeternae glorie.*

Vers. 3: *Et iterum dixerunt: Alleluia;* multù enim et reperiit laude dignus est Deus. Unde David, psal. 55, ait: *Benedic dominum in omni tempore.* Et viginti psalmi ejus pro titulo habent: *ALLELUIA.* Et famus ejus, id est, memoria Babylonis, seu Romæ paganae, exustæ ac excisa, ascendit in secula seculorum, hoc est, in aeternum scandit versus celum, ut sancti proper vindictam istam cantent aeternum *Alleluia,* et Deo gratas semper agant. Porro verbum ascendit est presentis temporis (ut patet ex textu Greco, et significat nunc aeternitatem quod semper est presens. Posset tamen etiam hic locus referri ad portas tormentorum aeternas, et r. et. sicut sapientia in Scriptura solet, accipi pro qua, ita ut sensus sit: Laudant sancti Deum, canendo *Alleluia,* et id est, quia, Babylonis, seu impiorum et persecutorum Romanorum, damnatio ac supplicia in aeternum durabunt.

Vers. 7: *Gaudemus et exultemus...* quia venerunt nuptiae Agni. Deus Verbum per admirabile incarnationis mysterium sibi despousavit humanum genus, presertim ejus electos; ipse est sponsus, electorum congregatio est ipsius sponsa; electorum animas in baptismis fluminis, vel etiam sanguinis sibi despousavit; sed nunc post reportatum de hostiis victorian, et eversam Romanam paganam, post redditum Ecclesie pacem, illas sibi despousavit in gloria.

Vers. 11: *Vidi celum apertum, et ecce equus albus,* et Christus, Verbum Dei, sedebat super eum. Per hoc ostenditur totam istam de Româ paganâ, et de idolatria ejus eversâ, victorianus à Christo reportatam fuisse.

Vers. 17: *Et vidi unum angelum stantem in sole, et clamauit vox magna, dicens omnibus avibus... Venite, et congregamini ad coronam magnam Dei;* v. 18: *Ut manducetis carnes regum, etc.* Hic angelus quatenus exhibetur tanquam stans in sole, representatam manfestissimam ac gloriosissimam Ecclesie de Româ paganâ reportatam victorianam; quatenus autem invitat omnes aves ut manducent carnes regum, etc., significat accerrimam intermissionem à Deo factam in verius praelitis tempore persecutorum Ecclesie, de quibus in superioribus Apocalypsis capitibus actum est.

CAPUT XX.

Homines videt angelum descendente de celo, qui arripit diabolum, et in abyssum detrusum ligat per mille annos. Insuper vide in celo beatitudinem eorum qui non adoraverunt bestiam, neque charactere ejus insigniti fuerunt. Finitis mille annis, solevit diabolus, et seducti gentes, scilicet Gog et Magog, ut pugnent adversus sanctos: sed igne cœlestis demissi devorant, et diabolus mititur in stagnum ignis.

QUESTIO PRIMA.
De ligatione et solutione diaboli.

Vers. 1: *Et vidi angelum descendente de celo, habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu sua.* Hec verba insignerit expositum S. P. Aug., lib. 20 de Civ. Dei, cap. 7, ita scribens: *Ait ipse dominus noster Jesus Christus: Nemo potest introire in domum*

fortis, et vasa ejus cripere, nisi prius alligaverit fortē, et diabolus volens intelligit fortē, quia ipse genus humaanum potuit tenere capiendum; vasa vero ejus, quae fuerat erupturna, fideles suos futuros, quos ille in diversis peccatis atque impietatibus possidebat. Ut ergo alligatur tunc fortē, propterea videt Apostolus (Iohannes) angelum descendente de celo, habentem clavem abyssi, et catenam in manu sua. Porro per elemum abyssi intelligitur delegata à Domino Deo plena potestas aperiendi et claudendi abyssum, ut aliquos ibi continet, aut libertatem excedi faciat. Per catenam vero intelligitur divinum, quo diabolus constringitur, imperium; nam diabolus, qui spiritus est, nulla cetera materiali constringi potest.

Vers. 2: *Et reprehendit draconem, magnum illum et rufum draconem,* de quo supra, cap. 12, v. 5, serpentem antiquum, qui olim in corpore serpentes per mulierem seduxit genus humaanum; *qui est diabolus, calumniator et accusator:* etenim ille ipsum Dominum Deum apud primos parentes calumniatus est de inuidia, et homines non desinunt accusare apud Deum. Ita sanctum Job accusavit quod gratis Dominus Deo non serviret. *Et satanas, adversarius humani generis,* qui calumniando et adversando conatur homines secum perdere. *Et ligavit eum per mille annos,* id est, per annos plurimos, qui fluant à tempore mortis Christi usque ad adventum Antichristi, ut dicimus quest. seq.

Vers. 3: *Et misit eum in abyssum.* Quo nomine, inquit S. P. Aug., loco ante citato, significata est multitudo innumerabilis impiorum, quorum in malitate adversus Ecclesiam Dei multum profunda sunt corda; non quia ibi diabolus ante non erat, sed idcirco dicitur illuc missus, quia exclusus à credentibus plus cepit impio possidere. Plus namque possidetur à diabolo, qui non solum alienatus est à Deo, verum etiam gratis odit servientes Deo. *Itaque per abyssum intelligi possunt nefaria paganorum, Judaeorum, Saracenum, haereticorum, et quorundamque iniquorum corda;* et in istis solis diabolus est habitude iussus per predicatorum mille annos, et iste permisus exercere cum tyrannidem. Appellant abyssus properores praesertim causas: 1° quia sunt dolosa et fallacia, ideoque et profunda instar abyssi; 2° quia assidue agitant diversi et adversi cupiditatibus, ut mare contraria fluctibus; 3° ab immenserum multitudinem; nam ut mare est majus terra, ita reprobi sunt incomparabiliter numerosiores quam electi; in eo et infideles sunt ac semper fuerunt longe plures quam fideles. Cum autem omnes nascamur sub potestate diaboli, ipse in abyssum mitti videtur, dum ei per exorcismos baptismi precipitur: *Exi, maledicti, ab hunc creaturâ Dei, et da locum Deo vivo et vero.* Hinc, ut per Christum Dominum ejecili ex energumeni demones postularunt ac impetraverunt facultatem intrandi in pores, ita et cœchamenis per exorcismos exclusi permittuntur habitate in cordibus inuidelium.

Et clausit, et signavit super illum. Etiam hac verba recte exponit S. P. Aug., dum loco preciatum ita pro-

sequitur: *Clausit super eum;* dictum est, interdixit ei ne possit exire, id est, vetitum transgreedi. *Signavit autem quod addidit, significasse mihi videtur quod ocentum esse voluit, qui pertineant ad partem diaboli, et qui non pertinent; hoc quippe in seculo isto prorsus latet, quia et qui videtur stare, utrum sit causus; et qui videtur jacere, utrum sit surrecturus, incertum est.* Contumacium reorum carcerae non sunt firmis seris muniri solent, sed etiam regis si gillis; et hinc eorum infractor fit læsæ majestatis reus. Ex hoc antiquo more loquuntur Apocalypsis, et affirmat diabolum in prefata abysso firmissime custodi: etenim divina iussio est demonibus firmissimum sigillum, prout insinuat S. Aug., dum ibidem statim subiecti istud sigillum esse divini interdicti vinculum et claustrum.

Ut non seducat amplius genes. Hunc locum rursus optimè exponit S. P. Aug., ita perge: *Ab eis autem genitibus seducendis, hojus interdicti vinculo et claustro diabolus prohibetur atque exhibetur, quas pertinentes ad Christianum seducendat ante, vel temet; has enim Deus elegit ante mundi constitutionem eriere de potestate tenebrarum, et transferre in regnum charitatis sui, sicut Apostolus ait. Nam seducere illum gentes etiam nunc, et secundum tphere in aeternam prenam, sed non prædestinatas in vitam aeternam, quis fideli ignorat? Nec moveat quod sepe diabolus seducat etiam illos qui jam regenerati in Christo viae ingrediuntur Dei; novit enim Dominus noster qui sunt ejus; ex his in aeternam damnationem neminem ille seducit. Sic enim novit eos Dominus Deus, quem nihil latet etiam futurorum; non ut homo, qui hominem ad præses videt, si tamen videt, enjus cor non videt; qualis autem postea sit futurus, nec seipsum videt. Ad hunc ergo ligatus est diabolus et inclusus in abysso, ut jam non seducat gentes ex quibus constat Ecclesia; quas antea seductas tenet, antequam esset Ecclesia.* Itaque ante Christi passionem et resurrectionem cuncte, exceptis paucis Iudeis, totius mundi gentes adorabant idola, seducta à diabolo; eas omnes à Deo Patri Christus emitit suo sanguine, ut solvi; justè et piè vivant in hoc seculo, atque ita serviant Deo vivo et vero. Hinc Christus captivavit diabolum, et sua divina majestatis imperio clausit in abysso, et ipsum sancte sue crucis sigillo munivit, ut suos ē cunctis gentibus electos seducere non possit in finalem apostoliam. Hinc discimus quod nulla, post admissionem à se Evangelium, gens plenò permitteatur apostolare, sed cuncte semper retineant, ac retenture sint aliquos electos.

Donec consummetur mille anni, id est, donec finiantur illi mille sive plurimi anni qui à passione Domini usque ad adventum Antichristi decurrent. Porro jam cito locum S. P. Aug., duobus modis exponit, dicens: *Et non sic accipiendo est quod ait: Ut non se duceret gentes donec finiantur mille anni,* quasi postea seducturas sit eas duxatx gentes ex quibus prædestinata constat Ecclesia, à quibus seducendis illo est vinculo claustroque prohibitus. Sed aut illa locatione